

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תנ"ך

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	–	(16×3)	–	48 נקודות
פרק שני	–	(16×2)	–	32 נקודות
פרק שלישי (חובה)	–	(20×1)	–	20 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיקו את השאלה; כתבו את מספרה בלבד.

(2) התרכזו בנושא. שימו לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – שייכות וזרות (48 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 1-4 (לכל שאלה – 16 נקודות).

1. קראו **יהושע**, פרק ט'.

א. קראו פסוקים א'–כ"ג.

(1) מהי זהותם הלאומית של הגבעונים, מדוע הסתירו אותה, וכיצד עשו זאת? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם

על הכתוב. (4 נקודות)

(2) יש הטוענים כי בסופו של דבר הצליחו הגבעונים לשמור על זהותם הלאומית. נמקו טענה זו, ובססו אותה על הכתוב.

(4 נקודות)

ב. קראו פסוקים כ"ד–כ"ז וגם **דברים**, פרק כ', פסוקים ט"ז–י"ח.

(1) מהו הנימוק שמובא בספר **דברים** בנוגע להחרמת עמי כנען? (4 נקודות)

(2) על פי הנימוק שכתבתם בתת-סעיף (1), כיצד הפעולה של יהושע כלפי הגבעונים המתוארת בפסוק כ"ז מחריגה

אותם ממצוות ההחרמה שבספר **דברים**? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

2. קראו **שופטים**, פרק י"ד.

א. קראו פסוקים ו'–ט' ופסוקים י"ב–ט"ז.

(1) בפסוקים אלה חוזר הצירוף "לא הגיד" בנטיות שונות.

הסבירו כיצד הביטוי החוזר מעיד על חוסר השייכות שהרגיש שמשון אל האנשים הסובבים אותו.

בססו את דבריכם באמצעות דוגמה אחת מפסוקים ו'–ט' ודוגמה אחת מפסוקים י"ב–ט"ז. (5 נקודות)

(2) קראו **שופטים**, פרק י"ג, פסוק ה' וגם פסוק ז'.

כיצד המתואר בפסוקים אלה יכול להסביר את חוסר השייכות שהרגיש שמשון? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם

על הכתוב. (3 נקודות)

ב. קראו **שופטים**, פרק י"ד, פסוקים ט"ו–כ' וגם את דברי עתליה ברנר שלפניכם.

כאשר אישה נוכרייה נישאת, מצפים ממנה כי תעזוב את חברת המוצא שלה ותצטרף לקהילה שבה חבר בעלה...

במקרה של קונפליקט בין נאמנותה לקבוצת המוצא שלה ובין נאמנותה לבעלה - ההתרועעות איתה עלולה להביא

אסון כבד על כל הנוגעים בדבר, ואף עליה עצמה.

(מעובד על פי ע' ברנר (1984), **נשים זרות במקרא**, בתוך בית מקרא: כתב עת לחקר המקרא ועולמו, גיליון א', עמ' 184)

כיצד הקונפליקט שעליו הצביעה ע' ברנר והמסקנה שלה בנוגע להתרועעות עם אישה נוכרייה באים לידי ביטוי במקרה של

אשת שמשון? הסבירו את דבריכם. (8 נקודות)

3. קראו **אסתר**, פרק ג', פסוקים א'–ו'.

א. קראו את דברי אדל ברלין שלפניכם.

המן... חרד לדימויו ונשלט בידי רגשותיו. תגובתו, כמו זו של המלך בפרק א', מופרזת מעבר לסביר.

(א' ברלין, פירוש למגילת אסתר, **מקרא לישראל**, עמ' 91)

(1) הביאו דוגמה אחת לביסוס טענתה של א' ברלין בנוגע לחרדה של המן ודוגמה אחת בנוגע לתגובתו המופרזת.

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (5 נקודות)

(2) קראו גם **אסתר**, פרק א', פסוקים ט"ו–כ"ב.

מדוע קבעה א' ברלין כי גם תגובתו של המלך מופרזת? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב.

(3 נקודות)

ב. קראו פרק ג', פסוקים א'–ו' ופסוק ח' וגם **אסתר**, פרק ב', פסוקים כ"א–כ"ג.

מהי המחלוקת המשתמעת בין המן ובין מרדכי בנוגע לקשר שבין הזהות היהודית ובין נאמנות למלך? הסבירו את דבריכם,

ובססו אותם על הכתוב בשני הפרקים. (8 נקודות)

4. לפניכם תרגום לעברית של **דניאל**, פרק ג'. קראו אותו ואת הקטע שלאחריו, וענו על סעיפי השאלה שאחריהם.

א. ויעש נבוכדנצר המלך צלם זהב, גובהו שישים אמה ורוחבו שש אמות, ויצב אותו בבקעת דורא במדינת בבל.

ב. וישלח המלך נבוכדנצר לכנס את האחדשדרפנים, הסגנים והפחות, היועצים, הגזברים, השופטים, השוטרים וכל שליטי המדינות לבוא לחנוכת הצלם אשר הקים נבוכדנצר המלך.

ג. ויתאספו האחדשדרפנים, הסגנים והפחות, היועצים, הגזברים, השופטים, השוטרים וכל שליטי המדינות לחנוכת הצלם אשר הקים נבוכדנצר המלך, ויעמדו מול הצלם אשר הקים.

ד. ויקרא הכרוז בקול רם: "אומרים לכם - העמים, האומות והלשונות:

ה. כאשר תשמעו את קול הקרן, המשרוקית, הכינור, הַנְּבֵל, חמת החלילים ושאר כלי הנגינה, פָּלוּ ארצה והשתחוּ לצלם הזהב אשר הקים נבוכדנצר המלך.

ו. והאיש אשר לא ייפול ולא ישתחוה - יושלך מייד לתוך כבשן האש הבוערת".

ז. כאשר שמעו כל העמים את קול הקרן, המשרוקית, הכינור, הַנְּבֵל, חמת החלילים ושאר כלי הנגינה - נפלו כל העמים, האומות והלשונות והשתחוּ לצלם הזהב אשר הקים נבוכדנצר המלך.

ח. ויגשו באותו הזמן אנשים פְּשָׁדִים וילשינו על היהודים.

ט. ויענו ויאמרו לנבוכדנצר המלך: "יחי המלך לעולם!"

י. אתה, המלך, ציווית שכל איש אשר ישמע את קול הקרן, המשרוקית, הכינור, הַנְּבֵל, חמת החלילים ושאר כלי הנגינה - ייפול וישתחוה לצלם הזהב.

יא. והאיש אשר לא ייפול ולא ישתחוה - יושלך לתוך כבשן האש הבוערת.

יב. יש אנשים יהודים אשר מינית על עבודת מדינת בבל: שדרך, מישך ועבד נגו. האנשים האלה לא שמו ליבם עליך, המלך - לאלוהיך אינם עובדים ולצלם הזהב אשר הקמת אינם משתחוים".

יג. ויצו נבוכדנצר ברוגז וּבְחֶמָה להביא את שדרך, מישך ועבד נגו, ויבאו האנשים האלה לפני המלך.

יד. ויען נבוכדנצר ויאמר להם: "שדרך, מישך ועבד נגו, הנכון הדבר שלא לוהי אינכם עובדים ולצלם הזהב אשר הקמת אין אתם משתחוים?"

טו. עתה, אם בשומעכם את קול הקרן, המשרוקית, הכינור, הַנְּבֵל, חמת החלילים ושאר כלי הנגינה, נכונים אתם ליפול ולהשתחוות לצלם אשר עשיתי - מה טוב. ואם לא תשתחוּ - תושלכו לתוך כבשן האש הבוערת, ומי הוא האל אשר יצילכם מידיי?"

(שימו לב: המשך הקטע בעמוד הבא.)

טז. ויענו שדרך, מישך ועבד נגו ויאמרו למלך: "נבוכדנצר, אין אנו צריכים להשיבך על דבר זה.
 יז. אם יש רצון לאלוהינו אשר אותו אנו עובדים, הוא יכול להצילנו מכבשן האש הבוהרת - ומידך, המלך, הוא יצילנו.
 יח. ואם לא - דע לך, המלך, כי את אלוהיך לא נעבוד ולצלם הזהב אשר הקמת לא נשתחוה".
 יט. ויימלא נבוכדנצר חֶמָה ויתעוותו פניו בכעס על שדרך, מישך ועבד נגו. ויען ויאמר להסיק את הכבשן פי שבעה מן הראוי להסיקו.
 כ. ויצו את גיבורי החיל אשר בצבאו לכפות את שדרך, מישך ועבד נגו ולהשליכם לתוך כבשן האש הבוהרת.
 כא. וייקפתו האנשים האלה במעיליהם, במכנסיהם, בכובעיהם ובמלבושיהם ויושלו לתוך כבשן האש הבוהרת.
 כב. ומאחר שפקודת המלך הייתה חמורה והכבשן הוסק במידה מרובה, המיתה לשון האש את האנשים שהעלו את שדרך, מישך ועבד נגו לכבשן.
 כג. ושלושת האנשים האלה - שדרך, מישך ועבד נגו, נפלו כפותים לתוך כבשן האש הבוהרת.
 כד. ויתמה המלך נבוכדנצר ויקום בבהלה, ויען ויאמר לשריו: "הלא השלכנו שלושה אנשים כפותים לתוך כבשן האש?!" ויענו ויאמרו למלך: "אמת ויציב, המלך".
 כה. ויען ויאמר: "הרי אני רואה ארבעה אנשים שאינם כפותים מהלכים בתוך האש, וחבלה אין בהם, ומראה הרביעי כמראה בן אלוהים".
 כו. ויקרב נבוכדנצר אל פתח כבשן האש הבוהרת, ויען ויאמר: "שדרך, מישך ועבד נגו, עבדיו של האל העליון, צאו ובואו!" ויצאו שדרך, מישך ועבד נגו מתוך האש.
 כז. ויתאספו האחשדרפנים, הסגנים, הפחות ושרי המלך ויראו את האנשים האלה, אשר לא שלטה האש בגופם, שְׁעָרָא רַאשִׁים לא נחרך, מראה מעיליהם נותר כשהיה וריח שרפה לא דבק בהם.
 כח. ויען נבוכדנצר ויאמר: "ברוך אלוהי שדרך, מישך ועבד נגו, אשר שלח את מלאכו והציל את עבדיו אשר בטחו בו, ועברו על צו המלך ומסרו את גופם, למען לא יעבדו ולא ישתחוו לכל אל אחר אלא לאלוהיהם.
 כט. וממני יצא צו, שכן כל עם, אומה ולשון שידבר בגנות אלוהיהם של שדרך, מישך ועבד נגו - ייחתך גופו וביתו ייחרב, כי אין אל אחר היכול להציל כמוהו".
 ל. אז גידל המלך את שדרך, מישך ועבד נגו במדינת בבל.
 לא. נבוכדנצר המלך אל כל העמים, האומות והלשונות היושבים בכל הארץ: "שלומכם ירבה!
 לב. נאה בעיניי לספר על האותות ועל הנפלאות אשר עשה עימי האל העליון.
 לג. מה גדולים אותותיו ומה עצומות נפלאותיו, מלכותו מלכות עולם ושלטונו עם דור ודור".

קראו גם את הקטע שלפניכם, וענו על סעיפי השאלה שאחריו.

השקפת העולם שהנחתה את קליטת העלייה [בשנות החמישים והשישים של המאה ה-20] נקראה "מיזוג גלויות" או באופן ציורי יותר "כור היתוך". תפיסה זו שאפה ליצור תרבות עברית חדשה ומקורית שתצמח ממיזוג הקהילות שהגיעו לארץ-ישראל. כמו מתכות המותכות בכור היתוך [בכבשן] לכדי משהו חדש ואחיד... כך, טענו, "יותכו" התרבויות הקודמות של העולים... אולם מבחינה מעשית... העולים נדרשו לדחות את העולם שממנו הגיעו ולהפוך לישראלים.

(מעובד על פי א' נווה ואח' (2009), **הלאומיות בישראל ובעמים: בונים מדינה במזרח התיכון**, רכס, עמ' 287)

א. קראו פסוקים א'–ו'.

מה משותף למדיניות של המלך בספר **דניאל** ולמדיניות המתוארת בקטע? הביאו דוגמה אחת לצעד שנקט נבוכדנצר כדי ליישם מדיניות זו. הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב ועל הקטע. (8 נקודות)

ב. קראו פסוקים י"ט–כ"ז.

מהי הביקורת האירונית על מדיניותו של נבוכדנצר בפסוקים אלה? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב ועל הקטע. (8 נקודות)

פרק שני – מנהיגות במבחן (32 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 5–7 (לכל שאלה – 16 נקודות).

5. קראו שופטים, פרק ד'.

א. קראו פסוקים ד'–י'.

הסבירו כיצד באה לידי ביטוי ההתגייסות של ברק וההתגייסות של דבורה למען המאמץ המלחמתי, ומדוע היא מבטאת מנהיגות ראויה. בססו את דבריכם על הכתוב. (8 נקודות)

ב. קראו פסוק ג' ופסוקים ט"ו–כ"ב.

הסבירו הנחה אחת של סיסרא שבגללה חשב שיוכל לנצח במלחמה, והנחה אחת שבגללה חשב שיוכל להינצל לאחר שהובס, וכיצד כל אחת מן ההנחות שציינתם לא עמדה במבחן המציאות. בססו את דבריכם על הכתוב. (8 נקודות)

6. קראו שמואל ב, פרק ג'.

א. קראו פסוקים א'–י"ז.

(1) יש הטוענים שהנאמר בפסוק א': "וַיְדַד הַלֵךְ וְחִזַּק וּבֵית שְׁאוּל הַלְכִים וַדָּלִים" מתאר את תחילתו של תהליך שינוי בהנהגה בישראל.

הביאו דוגמה אחת לביסוס טענה זו בנוגע לדוד ושתי דוגמאות לביסוס טענה זו בנוגע לבית שאול.

הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (6 נקודות)

(2) קראו גם שמואל ב, פרק ה', פסוקים א'–ג'.

מהי התוצאה של תהליך השינוי שהחל בפרק ג'? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב בפרק ה'.

(4 נקודות)

ב. קראו פרק ג', פסוקים ז'–י"ד.

מהי התפיסה הפוליטית המשותפת לאבנר ולדוד בהתנהלותם בנוגע לרצפה בת איה ולמיכל, וכיצד תפיסה זו

באה לידי ביטוי בהתנהלות של כל אחד מהם? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (6 נקודות)

7. קראו **מלכים א**, פרק י"ב.

א. קראו **מלכים א**, פרק י"א, פסוקים כ"ו–כ"ח וגם **מלכים א**, פרק י"ב, פסוקים א'–ג'.

(1) הסבירו שתי סיבות שהביאו את שבטי ישראל לבקש מירבעם שייצג אותם מול רחבעם. בססו את דבריכם על הכתוב

בפרק י"א. (4 נקודות)

(2) קראו פרק י"ב, פסוקים א'–ד'.

יש הטוענים ששבטי ישראל לא קיבלו את מלכותו של רחבעם בלב שלם.

בססו טענה זו באמצעות שתי ראיות מפסוקים א'–ד', והסבירו את דבריכם. (4 נקודות)

ב. קראו פרק י"ב, פסוקים א'–י"א.

בפסוקים שלפניכם מתואר מנהיג בתחילת דרכו, המתלבט בין שתי גישות בנוגע לאופי שלטונו.

מהו ההבדל המהותי בין הגישה שהציגו הזקנים ובין הגישה שהציגו הילדים? כיצד האמצעי הספרותי שכל קבוצה

השתמשה בו שירת אותה בהעברת המסר שלה? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (8 נקודות)

פרק שלישי – מנהיגות פוגשת זהות (20 נקודות)

ענו על שאלה 8 – חובה.

8. א. קראו עזרא, פרק ט', פסוקים א'–ב' וגם מלכים א, פרק ג', פסוקים א'–ד'.

בשני הקטעים מתואר מעשה דומה של מנהיגים של עם ישראל.

(1) קראו עזרא, פרק ט', פסוקים א'–ב'.

מדוע ראה עזרא במעשי המנהיגים סכנה לזהות העם? הסבירו את דבריכם, ובססו אותם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קראו מלכים א, פרק ג', פסוקים א'–ד' וגם את פירוש מלבי"ם שלפניכם לפסוק ג'.

אחרי שהכין מלכותו בקרב עמו, הכין גם נגד מלכי ארץ אשר סביב לו במה שהתחתן עם מלך גדול... ובזה ימצא עזר מצריו מבחוץ.

(מלבי"ם, פירוש למלכים א, פרק ג', פסוק ג')

הסבירו כיצד שני מעשים שעשה שלמה עשויים לשמור על קיומו של העם. בססו את דבריכם באמצעות דוגמה אחת

מן הפסוקים ודוגמה אחת מפירוש מלבי"ם (סך הכול – שתי דוגמאות). (6 נקודות)

ב. קראו מלכים א, פרק ג', פסוקים ז'–כ"ח.

(1) קראו פסוקים ז'–י"א.

איזה מאפיין מלכות ביקש שלמה לקבל עם עלייתו לשלטון? מהו, לדעתכם, יתרונו של מאפיין זה על פני אחד

ממאפייני המלכות האחרים המוזכרים בפסוק י"א? נמקו את דבריכם. (4 נקודות)

(2) קראו פסוקים ט"ו–כ"ח.

הוכיחו שמאפיין המלכות שביקש שלמה (שצייתם בתת-סעיף 1) מתגשם בפסוקים אלה.

בססו את דבריכם באמצעות שתי דוגמאות מן הכתוב. (6 נקודות)

בהצלחה!